

איש חי
רב פעלים
רודף צדקה וחסד
ר'
משה שניצר
ז"ל
ב"ר מנחם מנדל ז"ל
תנצב"ה

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

בית המדרש דחסידי סוכטשוב בני-ברוק
כולל "סנה משה"
ע"ש הרה"ח ר' משה יצחק זיסר ז"ל
בית מדרש
למגידי שיעור "דף היומי"
חיים סופר 3 ת.ד. 471 ב"ב טל. 5775333-03

האשה
החשובה הודפת
צדקה וחסד
מרת
ורדה שניצר
ע"ה
ב"ר מאיר ז"ל
תנצב"ה

יו"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א וע"י קרן ברכה ומוטי זיסר

גליון מס' 655

מסכת בכורות כ"ז-ל"ג

בס"ד, ט"ו כסלו תשע"ב

השבוע בגליון

- השתתפות בהוצאות בית הדין
- שכר בטלה לדיין
- חובה על הציבור לפרנס דיין המקדיש את עצמו לטובת הכלל
- דין רופא כדין דיין

- ממון לתכריכים
- מיהו בכור?
- שטיפת הבית במים מעורבים בדם
- סוחר העורות הרמאי

דף כט/א הנוטל שכר לדון דיניו בטלים

השתתפות בהוצאות בית הדין

במשנה נאמר: "הנוטל שכרו לדון, דיניו בטלים", שנאמר (דברים ד/ה), "ראה למדתי אתכם חוקים ומשפטים" - "מה אני בחנם אף אתם בחנם". לפיכך, דיין אינו רשאי ליטול שכר מבעלי הדין עבור השתתפותו בדין תורה, ודיין שנוהג לעשות כן, נקנס על ידי חכמים, שכל פסקי הדין שיצאו תחת ידו בטלים, אלא אם כן הוברר שהוא לא נטל בהם ממון.

שכר בטלה לדיין: ברם, מספר אפשרויות עומדות בפני הדיין ליטול ממון. האפשרות הראשונה היא "שכר בטלה". כאשר הדיין עוסק במלאכה מסויימת ומתפרנס הימנה, הוא רשאי לדרוש שכר בטלה מן המבקשים להתדיין לפניו, שאם לא היה נענה לבקשתם, היה משתכר סכום מסויים, וסכום זה עליו ליטול בשווה בעלי הדין [ונחלקו הסמ"ע והט"ז, אם זה דווקא כאשר הדיין מודיע לבעלי הדין לפני הדיון שיטול מהם ממון, ועיין "קצות החושן" ו"נתיבות המשפט"].

משכורת ציבורית: כמו כן, נאמר בגמרא (כתובות קה/א), כי דיינים שעיסוקם היה בפסקי דין של גזילות וגניבות, נטלו שכר מתרומת הלשכה שבבית המקדש. לדעת רבינו תם (תוספות כתובות קה/א ד"ה "גוזרי גזירות") מגמרא זו נמצאנו למדים, כי לא נאסר על הדיינים ליטול שכר אלא מן המתדיינים לפניהם, אך הם רשאים לקבל משכורת מקופת הציבור.

חובה על הציבור לפרנס דיין המקדיש את עצמו לטובת הכלל: ואילו בעלי התוספות מסיקים מגמרא זו, כי יש להבדיל בין דיין שאינו עוסק בדיינות בכל עת, לבין דיין המקדיש את עצמו לציבור ואינו עוסק במלאכה אחרת, שחובה על הציבור לפרנסו, ואין זה נחשב כשכר של הדיין כלל, אלא כחלק מחובות הציבור, שלטובתם הם עושים.

תקנות הקהילה: רבינו הגאון רבי יעקב מליסא זצ"ל ("נתיבות המשפט" סימן ט, חידושים ס"ק ו') כותב, כי בתקופתו, לפני למעלה ממאתיים שנה נהגו ששני הצדדים המתדיינים נתנו שכר לדיינים מתוקף תקנת הקהל. כאשר הדיין התמנה לתפקידו, הנהלת הקהילה התחייבה לשלם

דבר העורך

אריה שאג

שאגת אריה אדירה בקעה מן הקרון הצבעוני. האריה התעוש עצם לנצח את עיניו הלאות ופניו של בעליו עטו מסכת אָבל אמיתי ויגון כנה.

★

מגייד שיעור בדף היומי ממרכז הארץ, נשא דברים נאים בפני קהל שומעי שיעורו. מגיד שיעור זה אימץ לעצמו נוהג מעניין ומקורי: בהתקרב מועד הסיים, הוא מתייעץ עם ציבור שומעי לקחו, אם יש ביניהם אי מי המבקשים לשמוע דברי חיזוק בנושא מסויים דווקא. לקראת סיום מסכת חולין, אחד משומעי שיעורו ביקש ממנו לייחד את דבריו לחיזוק לומדי השיעור, לכל ייחתו מן הקשיים הנערמים בדרכם, ויתמידו בקביעותם ללימוד תורה.

אם אתה רוצה לקבל חיזוק על התמודדות עם קשיים, השיב מגיד השיעור, אספר לך סיפור.

אחד המאזינים שהדברים מצאו חן בעיניו, נטל יוזמה, העלה את הדברים עלי כתב ושגרם אלינו, לטובת קוראי מאורות הדף היומי.

★ ★ ★

אמרו עליו, על ר' זרח, שלא היתה עבודה שלא ניסה בה את כוחו. בימי עלומיו היה שואב מים, אופה, חייט וסנדלר. עיתים עסק במספר מלאכות בעת ובעונה אחת. לימים הפך לעגלון, ובאחת התקופות הוא אף נמנה על בני לווייתו של הפריץ, כלומר, היה מכין את הסוס של הפריץ, עד שהוא פוטר בחרי אף, לאחר שהפריץ החליק עם סוסו לתוך שלולית בוץ, באשמתו כמובן.

הוא באמת ניסה הכל, וככל הנראה זו היתה הבעיה שלו. מעולם לא התמיד במלאכתו. משאך היה נתקל בקושי כל שהוא שגערם בדרכו, מיד היה נוטש את תפקידו ואץ רץ בהול לחפש אחר מלאכה אחרת.

◀◀

צעילוי נשמת

הר"ר **משה אהרן וינרוט** ז"ל

ב"ר מרדכי אליעזר ז"ל

נלב"ע שב"ק ב' בכסלו תשע"א

תנצב"ה

הונצח ע"י משפחתו שיחיו

צעילוי נשמת

הרה"ח ר' **מאיר ברסלויער** ז"ל

בן הרב מנחם מנדל זצ"ל נלב"ע י"ט בכסלו תשמ"ד

וזוגתו מרת **בלומה רבקה** ע"ה

בת הר"ר מנחם ראובן ז"ל נלב"ע י"ז בכסלו תשנ"ח

תנצב"ה

הונצחו ע"י בנם ידידנו הר"ר **חיים דוד ברסלויער** ומשפחתו שיחיו - רמת גן

צעילוי נשמת

הר"ר **פנחס יוסף איצקוביץ** ז"ל

ב"ר אברהם ז"ל

נלב"ע ט"ז בכסלו תשנ"ט

תנצב"ה

לעילוי נשמת

הר"ר **חיים אהרון ברלינר** ז"ל ב"ר ישראל יצחק הי"ד

נלב"ע ט"ו בכסלו תנצב"ה

הונצח ע"י חתנו ובתו **אבי ומאירה שנור** שיחיו

נר ה'
נשמת
אדם

את משכורתו מקופת הקהל, וממילא, בעלי הדין המשלמים את שכרו, משלמים זאת בשם כל בני הקהילה, ואין זה נחשב שכר עבור דין התורה המסויים שבו הם משתתפים (ועיי"ש שראוי להתנות מפורשות, ועיין "ערוך השולחן" שם סעיף ז).

יש דין ויש דיין: ברם, היו ציבורים שונים, אשר ביקשו לאמץ את לשון המשנה ככתבה וכלשונה: "הנוטל שכר לדון, דיניו בטלים", לאמור: אסור לדיין ליטול שכר בשום פנים ואופן. הללו סירבו לשלם משכורות לכלי הקודש שכיהנו בעירם, ומצוקתם של הרבנים נגעה ללבו של התשב"ץ (שו"ת חלק א' סימן קמ"ב - ה), אשר פרסם קובץ מכתבים ובו הוכחות "כאשר יראוני מן השמים ומהגמרא וממקומות אחרים", כי במקרים רבים הדיין והרב רשאים ליטול שכר, ואף חובה על הציבור לפרנסם.

היו גם שביקשו למצוא סימוכין בדברי הרמב"ם (בפירושו לאבות פרק ד'), היוצא חוצץ נגד קבלת שכר על ידי המשמשים בתפקידים תורניים, אך התשב"ץ מבהיר, כי כוונת הרמב"ם לרבנים המסוגלים להתפרנס ללא נטילת שכר, כגון הרמב"ם בעצמו שהיה רופא מהולל וקרוב למלכות. בפירושו למסכת אבות התשב"ץ מספר, כי גם הוא רופא במקצועו, אך כאשר יצא לגלות מפני גזירות השמד, נשא ונתן בדבר עם עצמו, עד שהגיע למסקנה כי יקבל על עצמו את עול הרבנות והדיינות, תוך קבלת שכר.

דין רופא כדין דיין: לאחר שהזכרנו, כי הרמב"ם והתשב"ץ התפרנסו מאומנות הרפואה, חשוב וראוי לציין, כי גם רופא יהודי אינו רשאי ליטול שכר עבור ריפוי בני אומתו, שהרי מצווה היא ואין נוטלים שכר על מצווה. הרופא, כמו הרבנים, רשאי ליטול שכר בטלה וטרחה בלבד ("שולחן ערוך" יו"ד סימן של"ו סעיף ב'). מובן מאליו, כי שכר הבטלה של רופא, אינו דומה לשכר הבטלה של פועל, שהרי בזמן זה, היה יכול לרפא את מי שאין מצווה מן התורה לרפאותו וליטול ממנו שכר הגון ומפולפל. אכן, הרמב"ם, שרופא גדול ומהולל היה, לא נטל שכר בעד ריפוי חולים, עד אשר התמנה לרופא חצר הסולטן ("שערי ראובן" להגאון רבי ראובן כ"ץ זצ"ל, עמוד ר"ו).

ממון לתכריכים: מעניין לציין עובדה מרתקת שחושפים חוקרי הדורות, כי רבים מגדולי ישראל היו עניים מרודים כל ימי חייהם, וכאשר נאספו לבית עולמם, לא הותירו אחריהם כל רכוש. הדברים הגיעו לידי כך, שגדולי ישראל כט"ז, הש"ך ו"בית שמואל" אשר חצבו בסלע ההלכה את דברי תורתם המשמשים כנר לרגלנו, ביקשו מחילה מרעיותיהם לפני פטירתם מן העולם הזה, על שלא הותירו די ממון שיש בו כדי לממן את הסכום הנקוב בכתובתן. בעל "תוספות יום טוב" הלך לבית עולמו, ולא השאיר אחריו ממון, אפילו כדי תכריכים!!! ("לקורות הרבנות פ"ה").

מיהו בכור?

מיהו בכור? על כך ננסה לענות במאמר הבא.

בכור הוא מי שנולד ראשון, לאביו או לאמו. הנולד ראשון לאביו, יורשו כפליים בנחלתו, אך אינו חייב בפדיון הבן, ואילו הנולד ראשון לאמו, חייב בפדיון הבן, אך אין לכך כל משמעות לגבי ירושה (עיין משנה לקמן מו/א).

בגמרא (ד/ב) מבואר, כי עד שהמשכן הוקם, והלוויים התמנו לתפקידם, היו הבכורים מקריבים את הקרבנות ב'במות', הלא המה המזבחות שכל אדם היה רשאי להקים כמזבחה, כדברי המשנה (זבחים ק"ב/ב): "עד שלא הוקם המשכן היו במות מותרות ועבודה בבכורות". יש האומרים (אור החיים בראשית מט/כ ועוד), כי לעתיד לבוא, הבכורים ישובו לתפקידם כבראשונה [4].

מאחר שפדיון בכורי ישראל במדבר, שנפדו על ידי הלוויים, נועד להעתיק את התפקיד מן הבכורים אל הלוויים, אנו נוטים להניח, כי כל מי אשר עסק בעבודת הקרבנות, נקרא להעביר את קדושתו ללוי. מאחר שהבכורים מאם בלבד הצטוו להפדות, ברור, כי הם בלבד כיהנו כמקריבי קרבנות, שאם גם הבכורים מאב שימשו בתפקיד זה, מדוע לא היה עליהם להיפדות על ידי הלוויים.

נמצאנו למדים, כי הבכורים מאם בלבד שימשו בתפקיד זה, וכל שנותר לברר הוא, ממתי הוא

הוא היה חסר את רוב התכונות הנדרשות לו לאדם, במידה זו אחרת, כדי לשרוד בעולם. דווקא חסרונן של התכונות הללו, הוא שהובילו להסכים לקבל על עצמו את המשימה המזוהה ביותר שעליה שמע מימיו, והוא שמע הרבה כאלו.

פעם, נזכר בחיור, שילמו לו כסף, כדי לפרוץ במחיאות כפיים סוערות בסיום נאומו של נכבד מסויים, ולסחוף אחריו בקריאות את הקהל המנומנם. לימים, הציעו לו להתנות לעשי, הלבשוהו מחלצות, ליווהו במשרתים, ותפקידו הסתכם בישיבה ב"מזרח" שהיה צריך למלאותו במכובדים. לא משנה. המשימה שהוטלה הפעם על כתפיו, ולמען האמת, על כל גופו, היתה משונה להחריד, וזו הפעם הראשונה בחייו, שהוא הסתפק באמת אם ליטול על עצמו את המשרה. אך הכסף הרב שהוצע לו, וחסרון הממון שבכיסו, חברו יחדיו לכדי גיבוש החלטה כי הוא יאות להצעה.

הכל החל בשאגה אדירה של אריה, שבקעה באמצע הלילה מקרון צבעוני שניצב בפאתי העיר. צועני נודד נראה יוצא מהקרן כשהוא ממרר בכלי האריה הזקן עצם את עיניו לנצח. כה רבות עמל על ההכנות לתצוגת הקרקס האמורה להיערך בחצות היום, ועתה, מלך החיות, הוותיק והמנוסה שבהם, התפרק לפתע, ללא הודעה מוקדמת.

הלילה עדיין שלט ברקיע. הוא התיישב על מחצלת שפרס, ובהה באפילה ביגון. גם אם ימיה לרכוש אריה ממקור כלשהו, לא יאה בכך כל פתרון עבורו. לו התצוגה הקרבה היתה הופעה רגילה, ניחא. עד הצהריים היה סיפק בידו לאמן את האריה, ירצה או לא ירצה, לקפוץ דרך חישוק ברזל מלובן, ולנתר לגובה. האנשים אינם זקוקים ליותר מכך. דא עקא, שההופעה המיועדת למחר, משותפת לו ולקרקס מתחרה, שהתאחדו באופן חד פעמי, להופעה משותפת ומיוחדת. ראש העיר הוא שזים את המפגש הנדיר, לרגל חגיגות המאה לייסוד העיר. התזמורת הסימפונית של העירייה תנגן מארש מלהיב, והארייות אמורים לפזז בצעדים מתואמים, לצלילי התזמורת. **חדשים** ארוכים הוא השקיע באימון האריה. בנו אחז חצוצרה, וניסה לחקות את הלחן של המארש, והוא, כמו ידיו, אחז את האריה, הובילו בעדיניות כחתן לחופתו, דרך קוים ופסים בולטים שסימן על הקרקע, כדי לאלף אותו כדבעי.

האריה הפתיע אותו בכישרונו המוזיקלי. שביעות רצון ניכרה על פרוצופו של בעל החיים האתלטי. אך היו נשמעים צלילי המארש, היה האריה רץ ומתייצב ליד ארגו האבזירים, ממתין בסבלנות עד שאדונו יכרוך פפיון סביב צווארו, ואחר היה צועד עליזות אל משטחי האימונים, כשהוא מכשכש בזנבו המלכותי.

הוא מת. האריה. עתה, כל הכבוד והיקר ינתן לבעל הקרקס המתחרה, בעוד עיניו כלות.

הצועני התרומם ופנה העירה להטביע את יגונו במשקה. בעל בית המרוח נודע בקשריו הטובים עם אנשים שונים, ועוד יותר התפרסם בזכות רעיונותיו המקוריים. איש לא ישכח כיצד ארגן הפגנת ענק של אלף ילדים מול ביתו של מושל המחוז, כנגד העלאת מיסים. הוא ועוזריו תקעו בידיו של כל ילד שלט ענק, ותהולות השלטים צעדה אל מול חלונו של השר, שלא הצליח לראות את הזאטוטים שחייכו מאחורי שלטי הענק.

הצועני הניח את כף רגלו על מפתן דלת בית המרוח ועיניו שידרו מצוקה, מן הסוג שבעל בית המרוח הפך למקור פרנסה צדדי.

יד תומכת סעדה את זרועו והובילה אותו לעבר שולחן פינתי. בהינף יד הורה בעל בית המרוח למלצר, להגיש אל השולחן שני כוסות משקה חריף, שיש בו כדי להפיח חיים בגוויה.

לאחר רבע שעה של חיוכים והתפרצויות פליאה של הצועני, שולשלו מספר מעות נוצצות לידו הכרסנית של בעל בית המרוח, והשניים יצאו לעבר ביתו של ר' זרח.

ר' זרח השכים זה מכבר. מובטל וחסר מעש היה, וזה שנים שלא מצא טעם בשינה הגונה, בליל-קיץ חם ומהיבל זה, יושב היה ר' זרח בחצרו, שרוע למחצה, ועוקב אחר מעופן של הגחליליות שחגו מולו ומסביבו. קול פסיעותיהם של השניים הקפיץ אותו ממקומו באחת. למראה הצועני ליבו החסיר פעימה ורק משגלה לעיניו בעל בית המרוח, נשימתו שבה אליו, לסירוגין.

ש ר' זרח, שב, באנו אליך עם הצעה, מפתה, שאין דוגמתה.

עכשיו? באמצע הלילה?

[4] אין באפשרותנו להרחיב את היריעה, מחמת קוצר מקום, אך ראוי לציין, כי רבים עסקו בהגדרת תפקידם של הבכורים לפני יציאת מצרים, כאשר השאלה העיקרית היא, שהכל רשאים להקריב על הבמות, ובמה נתייחד תפקידם של הבכורים. ראה "תפארת ישראל" על המשניות זבחים פרק י"ד משנה ד', "קרן אורה" זבחים קטו, "חזון איש" קדשים קמא, מ"א י"ב, בכורות ט"ז ח', או"ח קכ"ה ז'. וע"ע בירושלמי מגילה פרק א' הלכה י"א בפירוש "פני משה" ו"קרבן העדה".

הושת עליהם. ובכן, מקרא מלא הוא: (במדבר ג/ג) "ביום הכותי כל בכור בארץ מצרים הקדשתי אותם ליי". הבכורים מאם התקדשו, איפוא, לעבודת הקרבנות, ביציאת מצרים.

כאשר נעייין במדרש (במדבר רבה, פרשה ד' סימן ח), יתערערו כל הנחותינו, עד האחרונה שבהן. מדרש זה עוסק בביסוס הידיעה, כי עבודת הקרבנות קדמה להקמת המשכן, וכבר בימי קדם, מבריאת העולם, בני אנוש הקריבו בעלי חיים לבוראם. לשם כך המדרש מונה את מקריבי הקרבנות: אדם הראשון, המכונה "בכורו של עולם", בנו שת, מתושלח, נח, שם, אברהם, יצחק ויעקב. המדרש מדגיש, כי אף על פי ששם ואברהם לא היו בכורים, עבודת הקרבנות נמסרה להם בזכות דרגתם. אם אין די בכך, הרמב"ם (זבחים שם) כותב: "שהעבודה לעולם אינה אלא בבכורות, מאדם עד משה רבינו עליו השלום". דברים אלו, אינם מתאימים עם הנחתנו, כי בכור הראוי לעבודת הקרבנות, הוא בכור מאם בלבד, וכמו כן אינם הולמים את דברי הפסוק, כי הבכורות התקדשו לעבודתם בהקרבנות קרבנות מיציאת מצרים בלבד.

הגר"ז צ"צ ז"ל, הגיע למסקנה מעניינת מאד כדי לפתור את סבך השאלות. מני בריאת העולם, הבכורים עסקו בעבודת הקרבנות, הן בכורים מאב, הן בכורים מאם, והן מי שהגיעו למעמד הבכורה מכח דרגתם. נוכל להיווכח בצדקת טענה זו ממכת בכורות. בעת שהקב"ה הכה את בכורי מצרים, מתו הן הבכורים מאב והן הבכורים מאם, ומשום כך תענית הבכורות שבערב פסח מיועדת לבכורות מאב ולבכורות מאם ("שולחן ערוך" או"ח סימן ת"ע סעיף א').

ברם, עבודת הקרבנות לא היתה **מוטלת** על הבכורות, אלא שאיש זולתם לא היה רשאי לעשותה. בעת יציאת מצרים הטיל הקב"ה על הבכורים מאם את התפקיד לשרתו ולעבדו, כמאמר הפסוק "הקדשתי אותם ליי". הושת עליהם חיוב, אשר לאחר מכן הועתק אל בני שבט לוי, החייבים לשרת בבית ה', והדבר אינו תלוי ברצונם ("משמר הלוי" בכורות סימן א').

[מדוע אכן, הוטל תפקיד זה על בכורים מאם בלבד? בספרים רבים מובא בשם רעק"א, כי הבכורים מאם, נהרגו במצרים על ידי המלאך המשחית, והבכורים מאב על ידי הקב"ה. שכן, את הבכורה מאם אפשר לוודא, אך לא את הבכורה מאב. לפיכך, הצלת בכורי ישראל היתה מן המלאך המשחית, שלא התבלבל בינם לבין בכורי מצרים, ועל כן הקב"ה קידשם לו, על הצלתם. מאחר שבכורי האב המצריים נהרגו על ידי הקב"ה בעצמו, לא היה חשש בלבול בינם לבין בכורי מצרים, ולפיכך הם לא התקדשו, רק בכורי האם שניצלו מבלבולו של המלאך המשחית, התקדשו בקדושת בכורה...].

דף לה/א מעשה בזכר של רחלים

ארבע שאלות שונות וארבע תשובות, כולן מסוגייה אחת

ארבע שאלות הלכתיות, שונות זו מזו, נערמו על שולחנו של הגאון רבי יוסף חיים מבגדד, ולכולן הוא מצא ראיות או סימוכין בסוגייה שבדף זה.

אין מבטלים איסור לכתחילה: כידוע, מדרבנן (לדעת רוב הראשונים) אין מבטלים איסור לכתחילה, דהיינו: אין לגרום בכוונה תחילה לביטולו של דבר איסור בדבר היתר (רשב"א ב"תורת הבית הארוך" בית ד' סוף שער ד'), והעושה כן נקנס שאין לאכול את המאכל שהוא ביקש להתירו (משנה תרומות ה/ט ועיין שם בפהמ"ש להרמב"ם).

שטיפת הבית במים מעורבים בדם: מעשה בקדרת מים שנשפתה על האש, ונפלה לתוכה כמות גדולה של דם, כמות שלא בטלה בשישים במים. משהתחוויר לבעל הקדרה שהמים אסורים בשתייה, הוא החליט להשתמש בהם לשטיפת ביתו, ולשם כך הוא הוסיף עליהם עוד מים רבים כהנה וכהנה, עד שהדם התבטל בשישים במים. במקרה זה האיסור בוטל על ידי מעשה מכוון, אך ללא כוונה להתיר את האיסור. השאלה המתבקשת היא, אם מקרה מעין זה נכלל בתקנת חכמים, שקנסו לבלתי אכול איסורים שביטולם בהיתר (עיין ט"ז י"ד סימן צ"ט ס"ק ט').

מעשה ללא כוונה להתיר, אינו נכלל בקנס: בעל "תורה לשמה" (סימן ש"ב) מוצא הוכחה מן הגמרא. בגמרא מבואר, כי בכור בהמה טהורה, שקדוש בקדושת קרבן, מתחלל מקדושתו אם נפל בו מום, ומותר לשחטו ולאכלו. ברם, אסור להטיל בו מום בכוונה, והעושה כן, נקנס על ידי חכמים, שאינו רשאי לשחטו, עד שיפול בו מום נוסף, מעצמו. מעשה, מספרת המשנה, באשמאי רומאי,

כך - דווקא עכשיו. באמצע הלילה. שאף אחד לא ישמע. רוח חרישית רפרפה את עלי האילן הגבוה, בשעה שהשניים פורשו את ההצעה לפני זרח ההמום. הוא סובב את כובעו על ראשו כעשירים פעם טרם מצא מילים בפיו, וכל שהיה מסוגל לפלפל לבסוף. היה: "משוגעים".

הצועני החל לסגת אחורנית, אך בעל בית המרוח והישיבו בסתיחת כתף, והחל לדבר על לבו של זרח. "ראה, זרחקיה! אנחנו נעמוד מהצד, עם חץ וקשת, רובה ורומח, סכין וחרב. נגן עליך מכל רע, נשמור עליך מכל פגע, ואל תשכח את השכר העצום שיפול בחלקך אם תיאות למשימה".

זרח ביקש מהם שיניחו אותו לנפשו וישבו בעוד שעה. אך הסתלקו החל זרח מקפץ ברחבת חצרו, אלף וחמש מאות רובל, לאו מילתא זוטרתא היא, בשביל חצי שעת עבודה! כמעט העיר את זוגתו כדי לספר לה על הגורל המופלא. אך מיד חזר בו. לו רק תדע שמץ מן העומד להתרחש, תכלא אותו בחדרו עד יעבור זעם. היא לא תסכים בשום אופן. יותר טוב שלא תדע מאומה.

כעבור שעה, חזרו השניים קצרי רוח.

- נו, זרח.

- אינני יודע.

- אלפיים רובל, פתח הצועני את פיו.

- **שחוק**, נוף בו בעל בית המרוח, אם אינו רוצה, נציע את התפקיד לאחרים.

זרח הסכים.

לך לישון, הורה לו הצועני, ומחר בבוקר תבוא אל הקרון שלי, שם, ליד הנהר.

הבוקר אור. זרח מצא את עצמו פוסע בזהירות בין ערב רב של בעלי חיים אדישים. גוויית האריה המת נחה בפנינת הקרון, עורה מופשט מעליה, וגודדי זבובים ממריאים ממנה ונוחתים עליה ללא הרף. עור האריה, מדיף חצנה עזה, ניצב מתוח על כלונסאות במרכז החדר. בכוונה תחילה לא ניקיתי אותו, הסביר הצועני, כדי שהאריה של בעל הקרקס השני, לא יבחין בשינוי. שינוי של זרח החלו נוקשות בקול רם, והצועני הפטיר, כי לא יאכפת לו ששינוי רועדות, כל עוד רגליו יציבות. **זרח** הולבש אחר כבוד בעור האריה המת, והצועני פנה לקרון אחר כדי להביא שמיכות וכרים נוספים, אותם דחס בזה אחר זה לחלל שבין עורו הענק של האריה, לגופו הצנום של זרח.

במשך שעה ארוכה עמד הצועני וחיקה את הילוכו של האריה, כשרי זרח מביט בו בעודו חנוט בכרים ובכסותיו ובעור האריה, ומנסה לחקותו, בהצלחה יחסית - לטעמו של הצועני, ובאופן מושלם - לטעמו של בעל בית המרוח, שהביט משועשע מן הצד.

נותה רק בעיה אחת שעליה לא נתנו את הדעת, כיצד האריה החדש יכשכש בזנבו. לבסוף, בעצה משותפת, הם הצליחו להשחיל עכבר צעיר לזנב הריק, והלה קיפץ שם בבהלה, מטלטל את הזנב אנה ואנה.

קול נהמה עלה מחציו האחר של הקרקס, ולאחר שהייה קצרה, הפכה הנהמה לשאגה אדירה, איומה ונוראה. לחללה עצומה אחזה בקהל שנאסף לצפות בקרקס, אך הם התעשתו ומחאו כפיים מאחורי הגדר הגבוהה. ההצגה עומדת להתחיל. הצועני לא טמן את ראשו בחול, וחיש מרח הכניס את ראשו לתוך הבית עץ ריקה והחל שואג בקול רם ונישא. שוב שמעו מחיאות כפיים סוערות.

זרח עמד להתעלף. אולי, הציע בקול רועד, כשעיניו התכולות מבצבצות במבד חוטמו של האריה, אולי, כל אריה ירקוד סולו לבד? אל תפחד, טפח הצועני על גבו, ונהמה נוספת הרעייה את החלל.

שני האריות ניצבו מאחורי השערים שמשני צידי והאריה המתחרה קיפץ קלות ונענע את ראשו מצד לצד. הקהל קיבל אותו בצחוק גועה.

שני השערים נפתחו, ושני האריות פסעו זה לעבר זה, על שטיח אדום שפרס לאורך המגרש. רי זרח זחל על ארבע ונמנע מלהביט אל תוך עיניו המפחידות של האריה שהלך מולו. חצרוץ קצר וחד נשמע לפתע, ותזמורת המנגנים החלה לנגן את הבית השני, שהיה סוער במיוחד, ובמהלכו היה על האריות לחולל בסחרחורת זה לעומת זה.

רי זרח חש כי נשמתו עומדת להפרד מגופו, ומחשבות מדכאות חלפו במוחו, מה רע עולל, עד כדי כך שנגזר עליו למות בשניו של אריה, בתוך עורו של אריה שהתפגר. דמו אזל מפניו, לבו פעם באיטיות, והוא כמעט לא שם לב למתרחש. יותר טוב למות מהתקפת לב, הרגיע את עצמו, מאשר להיטרף בשניו של האריה האימתני שהמשיך לעצוד לעומתו. וידוי, הזכיר לעצמו

לעילוי נשמת

הרב **יחזקאל הרטמן** ז"ל

ב"ר שלום ז"ל

נלב"ע י"ח בכסלו תשל"ז

תנצב"ה

לעילוי נשמת

מרת **מאלה קייזמן** MALA KAZMAN ע"ה

ב"ר חיים זאב ז"ל נלב"ע י"ז בכסלו

תנצב"ה

הנוצחה ע"י משפחת **ריישר** ה"י
The Reischer family - ארה"ב

הדף היומי

בכורות כ"ז-ל"ג

ט"ו-כ"א כסלו

שחלף ליד בכור קדוש, והוא נעץ רומח בבכור והטיל בו מום. משבא מעשה לפני חכמים, התיירו לשחוט את הבכור שהומם. הרי לנו, כי מאחר שהנכרי לא התכוון להתיר את הבכור על ידי המום, מעשהו לא נכלל בקנס של חכמים, אף על פי שנעשה בכוונה תחילה.

רוצה למכור ספר תורה ואינו יכול: יהודי בגדאדי ניצב חסר אונים בפני משלחת כפרית שתרה נואשות אחר ספר תורה. הוא היה מוכן למכור להם את ספר התורה שברשותו, אך הוא היה מנוע מכך שהרי "מצוות עשה על כל איש לכתוב לו ספר תורה... ואינו רשאי למכרו" ("שולחן ערוך" י"ד סימן ר"ע סעיף א'). בעל "תורה לשמה" (סימן ל"ג) ייעץ לו, כי ימכור להם את נרתיקו המהודר של ספר התורה, ואת מחירו של ספר התורה יבליע במחירו של הנרתיק. סימוכין לכך הוא מצא במספר מקומות, ביניהם הגמרא בדף זה, בה נאסר למכור את בשרו של הבכור, אך בהבלעה עם עצמותיו, עורו וקרניו, הדבר מותר [יש לציין, כי דעתו של בעל "תורה לשמה" אינה מוסכמת על הכל. "ערוך השולחן" י"ד סימן ש"ע סעיף ט"ז כותב, כי גם במתנה אסור לתת את ספר התורה ולא רק במכירה].

גביית ממון עבור כל שבועה בבית הדין: גם לדיין שהסתפק אם הוא רשאי לגבות שכר מבעל דין שהופיע לפניו, מצא הגאון רבי יוסף חיים תשובה בגמרא זו. הדיינים נוטלים שכר בטלה [שכר על כך שהם בטלים מעבודה שהיו יכולים לעסוק בה במקום לדון] מן המתדיינים לפנייהם. פעם אירע שדיין הזיק שני שותפים להשבע לפניו על תביעה מסויימת שהופנתה כלפיהם, אך הם לא נשבעו במעמד אחד, מפאת העדרו של אחד מהם. לאחר מכן, התעוררה השאלה, אם הדיין רשאי לקבל שכר עבור כל מעמד שבועה, או שמא מאחר ששתי השבועות עוסקות באותו עניין, אין לו לגבות שכר נוסף על זה שקיבל.

אין לך לקבל ממון נוסף, הורה לו בעל "תורה לשמה" (סימן של"ה). שהנה, חכמים תקנו שהחכם הבודק את הבכור אם יש בו מום, לא יטול שכר על כל בדיקה, כדי שלא יחשדו בו שכבר בבדיקה הראשונה ראה מום ולא הצהיר עליו, כדי שיזמינוהו לבדיקה נוספת. מעתה, עלינו ללמוד מכאן, כי גם על הדיין להקפיד לבל יביא עצמו לידי חשד, ומאחר שעלולים לחשדו שהוא חייב בשבועה גם את השותף השני, כדי להרוויח שכר נוסף, עליו להמנע מנטילתו.

סוחר העורות הרמאי: נסיים בסוחר עורות, שנתפס פעמים רבות בשקר, לאחר שהצהיר כי העורות שהוא מוכר ראויים לכתיבת ספרי תורה תפילין ומזוזות, שעובדו לשם כך על ידי יהודים, כנדרש, בעוד למעשה הם עובדו על ידי נכרים. ביום מן הימים, הסוחר סיפק עורות לסופר סת"ם והזמין אצלו כתיבת ספר תורה. כאשר הסתיימה המלאכה, הסוחר ביקש למכור את ספר התורה, אך הכל נמנעו מלרכשו, מחשש שהעורות שהוא סיפק לסופר לא עובדו לשמה.

אדם אינו משקיע את ממונו על קרן הצבי: פתחו את הגמרא, הורה רבי יוסף חיים למפקקים (שם, סימן ש"ג). בגמרא נאמר, כי אין לרכוש עורות מכהן מפוקפק, שמא הם עורות של בכור קדוש. אולם, מותר לרכוש ממנו חוטי צמר טוויים, או בגדי צמר, ואין לחשוש שהללו נטוו ונארגו מצמרו של בכור, שכן, אדם אינו משקיע את כספו על קרן הצבי, והלה הרי יודע כי הוא עלול להתפס בקלקלתו, ונמצא שכל השקעתו בטווייה ובאריגה ירדה לטמיון.

גם הסוחר שלנו, סיים הגאון רבי יוסף חיים, מוכן לרכוש עורות מנכרים, ולכל היותר, אם ייתפס, ימכרם חזרה. אך מה יעשה בספר תורה זה שהשקיע בו ממון רב, אם יתגלה כי אינו כשר.

ר' זרח, הגיע הזמן לומר וידוי. שני האריות המשיכו לצעוד האחד מול השני. לפתע, התרוממו שניהם באחת, ופתחו בזעקה אדירה: "שמע ישראל". ר' זרח והאריה: השני צנחו מעולפים על הקרקע, כל אחד מהם מזועזע מן העובדה שאריה אומר "שמע ישראל". רק נזבו של ר' זרח הוסיף להתרוצץ תזזיתית.

★ ★ ★

אם רק נתבונן על קשיים הנערמים לפנינו, באותו מבט שבו אנו מזכים את הקשיים שכבר מאחורינו, הכל יראה אחרת, סיכם מגיד השיעור את דבריו, לשיעור רצון מאזינו. רבים הם המכשולים הנערמים על דרכנו, והנדמים בעינינו כעצומים, בעוד אינם אלא בועת אוויר צבעוני. כמובן, לא הכל קל, לא הכל פשוט. אך לפחות, יש להעניק לזמן הזדמנות, וברוב המקרים מתברר כי לא הכל כל כך נורא. לפיכך, עלינו להחליט, כל אחד בליבו פנימה, סיים מגיד השיעור, כי גם בהתרגש עלינו קושי שבטעו נדמה לנו שחובה עלינו לחדול מהשתתפות בשיעור, נדחה את ההחלטה הרת הגורל, ביום, שלושה ימים, שבוע. כדי שלא נצטער אחר כך על דברים שכלל לא היו צריכים להתרחש.

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד ממנה מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 3446 בני ברק. פקס: 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorot.co.il

בברכת התורה, העורך

קטע יומי מתוך הגליון השבועי "מאורות הדף היומי - לילדים"

מסכת בכורות • דף כ"ו • שבת קדש י"ד בכסלו

תודה על הרצון, אבל אי אפשר

- בקר טוב ר' מיכאל, קדם ר' אברהם הכהן את שִׁכְנו בְּלִבְבֵיית. שְׁמַעְתִּי בְּלִילָה גְּנִיחוֹת מְכוּוֹן הֶרְפֵּת שְׁלֵף, נו, פֶּרְתֵךְ כָּבֵר הַמְּלִיטָה?
- כן. נולד עגל בכר! עֲקֹשׁ אֶטְפֵּל בוּ בְּמִשְׁךְ חֲמִשִּׁים יוֹם, וְאַחַר כֵּךְ אֶתְנֶנּוּ לְכֶהֱן כְּמִצְוֹת הַתּוֹרָה.
- אבא, שאל בנו של ר' מיכאל, מדוע אינך נותן לכהן את העגל כבר היום?
- חז"ל קבעו שאם נולד בכר לבהמה דקה (צאן), צריך הבעלים לטפל בו במשך שלשים ימים, ואם נולד לו בכר לבהמה גסה (בקר), צריך הבעלים לטפל בו במשך חמשים ימים. מדוע?
- כי אין זה מִכְבוֹד הַכֹּהֲנִים שְׁיִתְּנוּ לָהֶם עֵגֶל כֹּה רַךְ וְהֵם יִצְטָרְכוּ לְטַפֵּל בוּ. לְכֵן הַבְּעֵלִים מְטַפֵּל בוּ בְּתַקּוּפָה הָרְאוּשׁוֹנָה שֶׁבָּהּ הוּא יִזְקֹק לְטַפּוֹל רַב, וְרַק אַחַר כֵּךְ מוֹסֵר אוֹתוֹ לְכֶהֱן.

כל יום הילד שלך לומד, מוסיף ידיעות בתורה!

למנוי לגליון לילדים חייג: 1700-500-151 חודש היכרות חינם

האם עושר יכול להקנות לאדם אושר אמיתי ונצחי?

מהו אושר?

רבים בעולם רודפים אחר העושר. אי אפשר לזלזל בשקט הנפשי שמקנה העושר, אך כיצד משיגים את האושר החיובי, האמיתי, שיאפוף את האדם כענן של שלווה?

מהו סוד הדבר?
על כך ועוד במאמר המרתק השבוע בחוברת **וְתֵן חֵלְקֶנוּ**

להזמנות: **1-700-500-151**

תרומות והנצחות (ש"ח) טל: 03-5775307 מוקד ההזמנות: 1-700-500-151

משרד ראשי: רח' וגמן 1 (מול חתם סופר 5) ת.ד. 471 בני-ברק | טל: 03-5775333 פקס: 03-7601020 דוא"ל: E-mail: meorot@meorot.co.il

מאורות הדף היומי

